

Dodatek do „Gazety Narodowej”

z dnia 23 Maja 1897.

Przed sezonem.

„A czy znasz ty bracie młody
Twoje ziemie, twoje wody?”

Te słowa chciałoby się złotemi literami wyrzeźbić na wszystkich słupach i tablicach przydrożnych i bezustannie powtarzać je tym, którzy w miesiącach letnich sznarują sakwy podrózne, by gdzieś daleko za górami i lasami, u obcych ludzi i na obcej ziemi, szukać cudów przyrody, nowych wrażeń i wzruszeń nowych. Iluż to z nich przewędrowało wzdłuż i w szerz całą Szwajcaryę i Włochy, iluż to popisywał się lubi znajomością wszelkich szczytów i prześmyków w górach Olbrzymich, w Harcu i Szwarzwaldzie, iluż opowie ci najdokładniej cudowne dziwy o kraju piramid, o źródłach Nilu lub ziemi Greków klasycznych, a gdy ich spytasz o strony rodzinne, wrzeszczą ramionami, uśmiechną się pogardliwie i bąkną: Ojcowe, Taty — koby tam się zajmował drobiazgami takimi!

Nie myślimy zaprzeczać, że ten historyczny kult cudzoziemczyzny, który we wszystkich zakamaskach życia naszego tak jaskrawo się ujawnia, ma długie wieki przetrwania, w najświętszym czasie ulgi pewnemu stłumieniu, bądź o bądź jednak są to dopiero pierwsze objawy rekonwalescencji, a do zdrowia daleko nam jeszcze. To też z prawdziwą radością witamy wiadomość, że w różnych zakątkach kraju organizują się wycieczki krajoznawcze, które w szerszym kołach społeczeństwa obudzić mają szacunek i miłość dla ziemi rodzinnej, dla tych ozarów natury, których nam opatrność nie poskapiła, a których wcale nie znamy lub przejęci tradycyjną odradą do wszystkich, co swojskie, nie czujemy i nie kochamy goręcej. Powie kto może, że prymitywność naszych urządzeń i komunikacji w takim Ojcowie lub Zakopanem, stanowi dla wielu ludzi powód dostateczny, by unikać tych zakątków górskich, gdzie wszystkie rozkosze okupować trzeba kosztem własnej wygody, bez której tak trudno obyć się ludziom nowoczesnym.

Jest w tem istotnie pewien dźwięk słusznosci. Kto tklił sobie kości na wózek tatrzańskich, komu w Zakopanem dokuczył brak oświetlenia ulic, kto na kładkach wątków przechodził huczące strumienie lub po nocach walczył z robotem, ten istotnie nie raz przeklinał porządku rodzime i powtarzał znany czterowiersz:

Spijcie panowie! Cóż wam do tego,
Ze tam ktoś sobie połama kości,
Dewią rządzą zakopańskiego:
Goście są dla nas, nie my dla gości.

Są oczywiście entuzjastki przyrody, którzy dla dziwów karpackich z ochotą poświęcają wygody szwajcarskie, są i tacy, którzy w tych wyprawach awanturzystycznych znajdują urok magnetyczny, jest jednak bezwarunkowo znaczniejsza ilość tych, którzy skrzywią usta i pójdą tam, gdzie kultura otacza ich zniewieśiałością najczulszą opieką.

Tak! wina zarządów klimatycznych nie ulega żadnej wątpliwości, ale gdyby obudził się zapał szerszy dla pięknych zakątków rodzinnej ziemi, gdyby te pieniądze, które dziś ucieka kieszonki Szwajcarów, pozostały w kraju, i to postępek kultury w naszych polskich Szwajcarych rozwijałby się i wzrastał.

Gdyby publiczność polska — mówił nam nieraz opiekun Zakopanego i Ojowa — okazywała nam więcej sympatii, to znalazłby się wszystkie wygody. Dziś ich nie ma, bo nie ma pieniędzy. A zatem trochę zaparcia się, siebie poświęcenia, a „barbarzyństwo rodzime”, jak lubią wołać malkontenci, ustąpi może wkrótce przed zwykłym pochodem cywilizacji. Jest wina po obu stronach, niech zatem obie strony myślą o naprawie.

Idealy życiowe.

XI.

Takie wyliczanie: pierwszy, drugi, trzeci... warunek doskonałości Czynnów wygląda na pedanterję, szczególniej wśród społeczeństwa, które lubi romantyczną swobodę nie tylko w uczuciach, ale i w myślach, a przedewszystkiem w działaniu. Pedanterja byłaby tem mniej usprawiedliwiona, że ogromną większość Czynnów ludzkich nie tyle różni się między sobą cechami doskonałości, ile raczej — brakiem ich...

Pomimo to musimy znać owe cechy i ciągle mieć je w myśli. Postęp bowiem społeczeństw polega właśnie na tem, że czyni, a więc i dzieła ludzkie, stają się coraz doskonalszemi, posiadają coraz więcej tych cech, o których ciągle mówimy. Po takim zbroceniu możemy posunąć się dalej.

Piątym warunkiem doskonałości Czynnów jest Porządek. Kto chce budować kamienie, stara się naprzód o grunt, o plany, cegły, drzewo, majstrów... Dalej — muruje fundament, ściany parteru, pierwszego piętra... Potem rusztowanie dachu, które pokrywa blachą. Widzimy tu szereg czynności następujących po sobie w pewnym porządku. Rower nie mógł być zbudowany, dopóki nie wynaleziono formy koła, tudzież materiałów: stali i kauczuku, dopóki nie znano tarcia kulkowego, rur stalowych i kauczukowych pierścieni wewnątrz pustych. I znowu widzimy jakiś porządek w czynnościach.

Wogóle do utworzenia czegoś musimy znać i posiadać: a) Materiały (cegła, albo stal i guma), b) Budowę wewnętrzną (ściany, sklepienia, albo — rurki i kulki), c) Formę (plan i elewa cyę domu, albo — dwa koła złączone i toczące się nie obok siebie, lecz za sobą), d) Powierzchność (ściany tynkowane i malowane, albo — stal nielutowana). Wyliczone części i ich uporządkowanie istnieją we wszystkich rzeczach. Choć np. stworzył państwo, trzeba mieć: a) jakąś rasę ludzką (Materiał), b) w tej rasie Związki, zwane rodzinami, spółkami, klasami, gminami (Budowa wewnętrzna), a) ponad temi Związkami Instytucje takie, jak: kościół, rząd, szkoła, sztuka itd. (Forma), d) i nareszcie pewne charakterystyczne zwyczaje, budowie, ubioru... (Powierzchność).

Dalszym warunkiem doskonałości Czynnów jest Rytm, który najogólniej biorąc przedstawia momenty: Działanie — Odpoczynek... Działanie — Odpoczynek...

Ale ponieważ człowiek nie jest tworem pojedynczym, lecz wiązką rozmaitych uzdolnień, z których każde działa i odpoczywa, więc życie nasze przedstawia ogromną rozmaitość zjawisk.

Dla przykładu wyliczmy kilka znakomitych Rytów życia codziennego: Wdychanie — Wydechanie (Rytm płuc). Kroczenie się — Rozszerzanie (Rytm serca). Chodzenie — Siedzenie (Rytm nóg). Praca ręczna — Odpoczynek (Rytm rąk). Działalność — Sen (Rytm całego organizmu). Wybuchy nozdrzy — Obojętność (Rytm uchu). Wybuchy działalności — Apatya (Rytm woli). Natężona praca umysłowa — Przytępienie (Rytm myśli).

Toż samo widzimy w życiu społeczeństw: po epoce wielkich odkryć, wojen i zdobywczy następuje osłabienie ruchliwości społecznej, po wielkich filozofach — filistrowie, po fanatyzmie religijnym — sceptycyzm, po bohaterach — ludzie mierni, po rozkwicie sztuk pięknych — epoka poziomu ekwiywania. Z warunku rytmiczności wypływają następne uwagi praktyczne:

Nie wyobrażaj sobie, że jakąś poważniejszą pracę ukończysz jednym tohem. Musisz ją przerywać. Gdy chcesz pracować myślą, oddal od siebie wysiłki fizyczne i nie podniecaj uchu. A gdy chcesz, ażeby w całej pełni zagrały uczucia, wyrzeknij się rozmowań, panowania nad sobą itp. Czy to będzie korzystne?... nie wiemy, ale że nastąpi silny rozkwit uchu — o tem nie można wątpić.

Życie są społeczeństw, ze względu na rytmiczność czynów, takie następująca zawieszka: Po epoce pozytywnej musi nastąpić uciążliwość, po bezreligijnej — religijna, po ucisku — swoboda i odwołanie. Na świecie nie ma wprawdzie wiele rzeczy minionych wraca się w odmiennej formie. Dowodem na to są religijne i rasowe fanatyzmy w X-XI wieku, albo po filozofii pozytywnej ogromne traktaty o dyable. W epoce bohaterkiej najpospolitsi ludzie mogą brać udział w wielkich czynach. W epoce filisterkiej niejedyn bohater i geniusz przepada. Laury zaś ich dostają się zręcznym karierowiczom.

Słódmą cechą doskonałych Czynnów jest rozwój. Weźmy np. czynność „zmiany miejsca” przez człowieka i zobaczmy, jak ona się rozwinęła w biegu wieków. Przedewszystkiem — rozrosła się. Bo gdy człowiek pieszy robił kieszki 20—30 wiorst na dobę, a jadący końmi 50—70 wiorst, to jadący koleją, nawet podciągami towarowym, przebiega dziś 700 900 wiorst na dobę. Następnie — ludzka miejscowośćność różniczkowała się. Kiedy bowiem

w początkach historii człowiek tylko chodził pieszo, dziś jeździ konno, powozami, kolejami, samochodami, rowarami, pływa po wodzie i pod wodą, lata po powietrzu i t. d. Współcześnie z różniczkowaniem się ludzkiej ruchliwości, kalkuje się ona, czyli kojarzy z rozmaitemi przedmiotami, jak: koń, czółno, balon, statek podwodny, wagon i t. d.

Podobnemu rozwojowi uległa w ciągu wieków każda czynność ludzka: odżywianie się, odziewanie, praca ręczna, walka obronna i t. d. i t. d. Rozwinęła się również działalność człowieka wogóle. Człowiek pierwotny sam budował sobie szałas, przygotowywał odzież, broń i żywność, sam stawiał sobie cele i plany. Jakże kolosalne zmiany widzimy dzisiaj! Człowiek, któryby sam zaspokajał wszystkie swoje potrzeby, już prawie niema w Europie. Zajęcia ludzkie różniczkowały się: już nietylko jedni gotują, inni szyją, inni budują, a inni knią broń, ale nawet każda pojedyncza czynność różniczkowała się. Podobno nad wyrobieniem każdej szpilki pracuje kilkunastu specjalistów, a nad rowerem, karabinem, zegarkiem — bez porównania więcej!

Nawet czynność „obmyślenia planu” spoczywa dziś nie na jednej, lecz na wielu głowach. Np. nad planami ruchu na kolejach żelaznych pracuje mnóstwo specjalistów. Jedni robią plany kierunku drogi, tudzież wykopywają i nasympowują mostów, tunelów i wiaduktów, inni dworców, inni wagonów, lokomotyw itd.

W bliskim związku z różniczkowaniem się i kalkowaniem działań stoją dwie inne cechy doskonałości czynów: Rozmaitość i jedność. Im czyn jest doskonalszy, z tem większą liczbą i tem rozmaitszych składa się momentów, zjednoczonych ze sobą w celu wywołania jakiegoś rezultatu. Widząc kamień na środku drogi, człowiek schyla się, ujmując go ręką i odrzuca na bok. Tu czynność „przeniesienia” odbyła się w sposób bardzo prosty. Lecz wyobraźmy sobie jakiś olbrzymi kamień, który za pomocą prochu oderwano od skały, obrabiono na miejscu, przetransportowano wodą do stacyi kolejowej, stamtąd przewieziono koleją o kilkaset wiorst, a nareszcie — windami parowymi wciągnięto go na wzgórze. Tu widzimy czynności bardzo „rozmaite”, które „zjednoczył” rezultat: postawienie pomnika.

Przypomnijmy sobie również szereg następnych czynności: spisanie reglamentu aktu kupna ziemi, zrobienie planu przez budowniczego, zwózka: cegły, piasku, wapna, belek, praca murarzy, cieśliów, stolarzy, malarzy i ich pomocników, zaciągnięcie pożyczki z towarzystwie kredytowemu... I znowu te wszystkie „rozmaite” czyny „zjednoczą” się w rezultacie zwanym: wybudowanie domu.

W miarę rozwoju cywilizacji początkowo proste czyni dzieła się na bardzo rozmaite działania i tworzy się to, co w ekonomii nazywamy „podziałem pracy” (Rozmaitość) i „wspieraniem się”, tudzież „wymianą usług” (Jedność).

Nasz naród, jako niedojrzały (choć wydaje mu się, że jest ogromnie sta-ry!) pomimo ciągłych nawolowań (panowaliśmy jednolici...) nie umie się jednoczyć i nie osiągnął jeszcze tej wielkiej rozmaitości, tej specjalizacji, którą, jak widzimy u Anglików, Francuzów, Niemców... Byłoby więc bardzo pożądaną, ażeby uczeni, rolnicy, rzemieślnicy i kupcy polscy zacięli się — z jednej strony na wybornych specjalistów, ale z drugiej, ażeby umieli łączyć się w organiczne całości i działać zbiorowo. Taka bowiem działalność ogromnie kształci umysł, nożnia i wolę.

Czy na podstawie powyższych uwag można udzielić jakichś wskazówek dla praktycznej działalności? Sądzę, że tak, a dla przykładu wyobraźmy sobie, że ktoś chce założyć fabrykę gwoździ. Praca jego będzie o tyle ważną, o ile gwoździe są potrzebne w danej okolicy, a o tyle jasną, o ile sam fabrykant będzie się znał z wyrobieniem gwoździ, a odnośni kupcy będą wiedzieli, że on ma taką fabrykę. Prawidło harmonii uczy młodego fabrykanta, ażeby osiedlił się tam, gdzie gwoździ najbardziej potrzebna, a przedewszystkiem, ażeby odpowiedział sobie na pytanie: Czy on musi założyć taką fabrykę (jako człowiek, który nie zna innej pracy)? Czy może ją założyć, to jest czy posiada środki? Czy potrafi wyrobić gwoździe i czy warto wyrobić je, czy ta praca opłaci się. Zaś prawidło proporcji ostrzega go, ażeby nie wyrobił więcej, ani mniej gwoździ, aniżeli po-

treba ich w okolicy i nie kupował zbyt kosztownych mechanizmów, któreby cenę wyrobów podniosły. Prawidło porządku przypomni mu, że zarówno zbudowanie fabryki, jak wyrób i sprzedaż towaru, wymagają całego szeregu czynności, które w pewien sposób muszą następować po sobie. Prawidło rytmu ostrzega, że nietylko robotnicy, ale konie i maszyny muszą naprzemiennie pracować i wypoczywać i że w handlu gwoździami będzie miał epoki ruchliwsze i mniej ruchliwe. Nareszcie prawidło rozwoju uczy go: Że fabryka musi wzrastac, tj. stopniowo wyrobiac coraz więcej gwoździ. Musi różniczkować się, tj. wyrobiac coraz rozmaitsze gatunki towaru i coraz więcej specjalizować robotników i maszyny. Musi kalkować się, tj. wyrobiac gwoździe do coraz rozmaitszego użytku: do gontów, pak, ścian, podków, butów itp. U nas kandydatów do robienia gwoździ bywa niewiele; znacznie więcej zdarza się ich do reformowania społeczeństwa.

Otóż zanim kto zdecyduje się na podobną rolę, niech pierwaj zada sobie następujące pytania: 1) Czy on koniecznie musi reformować społeczeństwo, zamiast zajmować się czemś innym? 2) Czy może zreformować, tj. czy posiada odpowiednie siły i środki? 3) Czy potrafi dokonać reformy, która wymaga i rozległych zdolności z jego strony i odpowiedniego przygotowania społeczeństwa? 4) Czy warto zaprawdzać reformy jego pomysłu i — co na tem zyska społeczeństwo i jego doskonałość?

Bolesław Prus.

Rozprawa adresowa w komisji.

Wiedeń d. 22 maja.

W komisji adresowej prowadzono wczoraj — jak już telegrafowałem — dalszą debatę adresową. Z młodoczych mówił Strasky, który w sposób gwałtowny polemizował z opozycją i rzekł, że Schoenerer jest obecnie przywódcą lewicy, której narodowościowy program nie nadaje się do dyskusji i nie należy przed forum parlamentu.

Rutowski z zapałem przemawiał za projektem prawicy, wołając: W obziewie większości jest Austria!

Mówił jeszcze Pergelt, a potem zarządził głos sprawozdawcy Wojciech hr. Dzieruszycki.

Choć odpowiedź — mówił Dzieruszycki — na zarzuty, jakie to czyniono projektowi adresu i oheć odpowiedzieć na pytania, które stawiano tu tak do mnie jako referenta, tudzież do Polaków wogóle. Byłaby to dziwna parlamentarna teoria, któraby twierdziła, że większość Izby, oprócz tego co zawiera już mowa tronowa, nie mogła w adresie o tych i innych i jeszcze kwestyach wyrazić swego zdania. Mowa tronowa nazywa rozszerzenie autonomii krajów i rozszerzenie działalności sejmów pożądanem i w ten sposób natoczył został na większość obowiązek wyrażenia, jak pojmują to rozszerzenie autonomii.

Zarzut, iż projekt adresu nie traktuje wyłączenie o kwestyach ekonomicznych jest także dziwnym, gdyż we wszystkich krajach adresy uwatowano się przedewszystkiem jako akt polityczny. Byłoby bardzo niebezpiecznym, gdyby kwestje parlamentarne i kwestje wyborcze zamienić chiano wyłącznie na kwestje oheba. Dobrobyt ludności nie zależy wyłącznie od dobrobytu materialnego, ale także od dóbr moralnych, a pomiędzy moralnymi dobrami gra wielką rolę oprócz idealów religijnych także ideał historyczny każdego narodu. Jeżeli się narodowy ideał ten odberze, sprawdza się niebezpieczeństwo, iż cała polityka zmieni się w dziką walkę o oheba, a nawet socjalna demokracja nie jest w stanie sprawdzić takiego bezkulturnego stanu, jakiby wówczas zaistniał.

Zwłaszcza w Austrii, gdzie nie ma narodowościowej wolności, wytepienie historycznych tradycji, byłoby niebezpiecznym. Przeciwi państwu trzyma się właśnie tylko swemi historycznymi tradycjami i na tych tradycjach opartą miłością do dynastji.

Jedynie rozdrażnieniem, jaki wśród opozycji panuje, możemy tłumaczyć sobie, w jaki sposób opozycja dopatrjuje się w projekcie adresu radykalnego federalistycznego programu, który ma rozbić jedność państwa. Tymczasem stronnictwa większości ułożyły sobie program prac na następną sesję.

Prawdą jest, że ten program zawiera niejedno dale idące pragnienie autonomistyczne, aniżeli te w adresie wyrażone, gdyż poczytuje za swój obowiązek nie wysuwać naprzód tych szerokiech postulatów, aby dobro państwa nie ucierpiało przez gwałtowne wstrząśnienie, aby wszystko tylko na drodze prawnej przychodziło do skutku. Zarzutów więc w tym względzie przez opozycję czynionych, nie możemy nawet uważać za zarzuty.

Podniesiono także zarzut, że wniosek adresu większości sprzeciwiają się duchowi konstytucji. Temu mogą z całą powagą zaprzeczyć. Jakkolwiek konstytucja grudniowa uchwalona została w parlamencie kadłubowym i bez udziału reprezentantów niektórych ludów, to jednak stronnictwo wiernokonstytucyjne nawet w tym kadłubowym parlamencie nie posiadało żądanej „większości”, aby samo mogło być stworzyć konstytucję. Konstytucja jest więc dziełem kompromisu, do którego i autonomistyczne partie wniosły swoje idee. Jeżeli pod duchem konstytucyjnej rozumie się tylko ducha jednego stronnictwa, to zapoznaje się naturę parlamentarnego życia, które przeciwko polega na grze rozmaitych stronnictw.

Zarzucono nam, że ekonomiczne sprawy pragniemy przekazać sejmom. Otóż ci, którzy taki zarzut podnoszą, idą nie tylko wbrew duchowi konstytucyjnej, ale nawet wbrew literze konstytucyjnej, gdyż sprawy ekonomiczne nie są za przynależne do Rady państwa uznane, lecz litera konstytucyjnej wyłącza sejmowi przydziałem.

Na pytanie, co pod własnouprawieniem krajów i pod realnym związkiem rozumiemy, odpowiadamy: Austria nie jest ani państwem jednolitem, ani państwem związkowym. W państwie związkowym są kraje niepodległe (soverejne), jedynie samym związkiem mniej lub więcej w swej autonomii ograniczone. Takimi państwami związkowymi są Niemcy i Stany północnej Ameryki. Jeżeli państwo związkowe jest monarchiczne, to każdy kraj w związku ma swego panującego, w przeciwnym razie państwo związkowe składa się z republik. My nie pragniemy dla Austrii ani wielu panujących, ani rozplinięcia jej w republiki. Jednak nawet państwo jednolite może być bardziej zdecentralizowane. We Francji np. mogłaby decentralizacja nastąpić na korzyść departamentów, a mimo to Francja pozostałaby państwem jednolitem.

W Austrii królestwa i kraje opierają się na własnym statucie krajowym. Kraje mają więc swoje własne uprawnienie i Austria jest po prostu związkiem królestw i krajów z jednym monarchą i jednym centralnym parlamentem. Odnosny ustęp w naszym adresie stoi w związku z rozporządzeniami językowymi. W adresie nie chciałem omawiać tych rozporządzeń, gdyż nie miałem zamiaru wnosić adresów do sejmów w Pradze i Bernie. Kwestje językowe powinny być regulowane w samych krajach, a jeżeli przenosi się je do parlamentu, to wszczyna się gorzką walkę o władzę supremacji.

W końcu proszę hr. Dzieruszyckiego o przyjęcie projektu adresu za podstawę do debaty szczegółowej. Przystąpiono więc do głosowania nad wnioskiem o przejście do dyskusji szczegółowej, a mianowicie najpierw co do przedłożonego przez p. Koppa projektu adresu. Ten wszystkich głosami przeciw 5 został odrzucony.

Projekt adresu wiernokonstytucyjnej wielkiej własności odrzucono wszystkimi głosami przeciw 8.

Nad projektem adresu, wypracowanym przez hr. Dzieruszyckiego, głosowano imiennie. Za nim głosowało 25 posłów, a mianowicie: Jędrzejowicz, Abrahamowicz, Piniński, Pięta, Dzieruszycki, Madeyski, Rutowski, Lupul, Schwarzenberg, Parish, Falkenhayn, Barwiński, Ferjancic, Brzozad, Herold, Kailz, Kramarz, Pacak, Schwarz, Strasky, Zacek, Dipauli, Ebenhoch, Karlon, Zallinger.

Przeciw niemu głosowało 13 posłów, a mianowicie: Franciszek Hoffman, Hoffman-Wellenbof, Pommer, Henburger, Kiesewetter, Baernreither, Ludwigstorff, Mauthner, Goetz, Kopp Pergelt, Schuecker.

Przystąpiono więc teraz do dyskusji szczegółowej nad projektem adresu hr. Dzieruszyckiego. Pierwsze dwa ustępy przyjęto bez dyskusji.

Przy ustępie trzecim, który brzmiał: „Wzmocniona przez reprezentów wysłanych do Rady państwa z posród najszerszych warstw ludności, przystąpi Izba do spełnienia swych za-

dań” — zauważył Kopp, iż nie odpowiada godności Izby, tak zasadnicze zmiany konstytucyj, jakie sprawdziła reforma wyborcza, załatwiać kilku nie znaczącymi słowami. Wnosi więc o zastąpienie tego ustępu przez odpowiedni ustęp z jego projektu adresu.

Wnioskowi Koppa sprzeciwił się Dzieruszycki i zwałcał go. W głosowaniu komisja adresowa odrzuciła wniosek Koppa a przyjęła ustęp 3 w brzmieniu proponowanym przez referenta hr. Dzieruszyckiego.

Na tem przerwano obrady, naznaczając następną na wtorek 25 b. m.

Dział ekonomiczny.

— Ankieta w sprawie urzędzenia w zachodniej części Galicji targowicy na bydło opasowe, zwolana przez Wydział krajowy, przedyskutowała pytania, zawarte w kwestjonariuszu przez nas już swego czasu zaplanowanym i wydała następującą opinię: ankieta uznaje istotną potrzebę założenia targowicy, — uznaje, że na razie nie ma widoków na większy eksport bydła opasowego z Galicji do krajów austro-węgierskich, natomiast wywóz świeżego mięsa wołowego z Galicji do Wiednia i innych większych miast się wzmacnia, — uznaje Kraków za najodpowiedniejsze miejsce dla urzędzenia targów, — uznaje, że produkcyja krajowa była, wedle dat statystycznych, podanych przez wielu członków ankiety, stanowczo jest w stanie zasilać stale i regularnie towarem żywym targ krakowski, — uznaje, że kraj jako taki nie może urządzić i administrować targowicy, lecz należy to pozostawić instytucji prywatnej, opartej o silną instytucję finansową, a przedsiębiorstwo to powinno być subwencjonowane wydatnie przez kraj i w zarządzie tego przedsiębiorstwa Wydziałowi krajowemu należy się głos stanowczy.

Na pytanie co do sposobu urzędzenia targowicy nie dała ankieta żadnej odpowiedzi, a kwestyj regulaminu nie omawiano wcale, uważając dyskusję nad tą kwestją za przedwczesną.

Pytanie dziesiąte było przedmiotem obszernej dyskusji, wśród której wyłonili się skargi na wyzysk, jakim podpadają producenci galicyjscy na wiedeńskim targu. Każdy z mówców przedstawiał oplakany stan rzeczy, przytoczając przykłady, jak nieobliczalni są straty, jak zgubniemi dla galicyjskiego handlu byłym są przepisy i szkany, obowiązujące na targu wiedeńskim, administrowanym przez gminę miasta Wiednia. Między innymi wnioskami, mającymi na celu zarządzenie zlewu, był ten, by nadzór weterynaryjno-policyjny na targu wiedeńskim został upaństwowiony, jakoteż ażeby Wydział kraj. zamianował stałego urzędnika weterynarza, któryby, mieszkający stale w Wiedniu, miał obowiązek czuwania nad interesami producentów galicyjskich, przesyłających bydło na targ wiedeński. Obowiązkiem tego urzędnika byłoby chronić od szpaku producentów naszych, dostarczać Wydziałowi krajowemu materiały statystyczne, jakoteż podawać do jego wiadomości ewentualne nadużycia. Nad powyższą opinią ankiety obradować będzie sekcja komisji rolniczej, a następnie pełna krajowa komisja rolnicza. Zadaniem tej ostatniej będzie przedstawić Wydziałowi kraj. ostateczną opinię, która stanowić będzie podstawę sprawozdania i wniosków, jakie Wydział kraj. Sejmowi przedłoży.

Podwołowczyska d. 22 maja.

Wczesne deszcze pomogły zasiewom z wyjątkiem żyta, które ucierpiało wiele wskutek postępy. Z powodu deszczów nieznaczna tylko ilość zboża dowieziono, wskutek czego utrzymała się silna tendencyja i zesztygłowiwo ceny na wszystkie produkty. Cały też zapas sprzedano łatwo. Wielkim popytem cieszył się siny mak i ceny jego znacznie się podniosły, do czego się przyczyniły skargi, dochodzące z Rosji na niepomyślny wzrost maku z powodu snazy. Płacono: galicyjską przennie 7:30—7:50, żyto 5:30—5:50, owies 5:70 do 5:90, za 100 kg. na stacyi podwołowczyskiej i maksymowieckiej — rosyjską przennie 6:25—6:55, żyto 3:20—3:60, owies 4:70 do 5:15, kukurudza 4:10—4:30, groch na paszę 4:50—4:90, otręby pszenne i tytnie 3:20, siny mak 17— za 100 kg. bez cła.

Magazyn Schayerów we Lwowie.

Plótka, szirtingi, bielizna damska i męska, bielizna stołowa, chustki do nosa, rączniki, pończochy, skarpetki — poleca najtaniej

Nakładem Księgarni katolickiej
Dra WŁAD. MIKOWSKIEGO
w Krakowie
Wobec Boga
Modlitwy poranne, wieczorne, podczas
Mazy świętej, przed spowiedzią, po spowie-
dździ, przed komunią i po komunii św.

WINA stare
tokajskie
w wielkim wyborze, od z. 2-40 do z. 12
za szampańską flaszkę — poleca handel
ST. MARKIEWICZA
we Lwowie, Rynek 1. 42.

KAKAO-YERO
HARTWIG-VOGEL
BODENBACH
Fabryki: Dresden i Bodenbach
CZOKOLADY
uznane
jako znakomite galunki.

Continental-Pneumatic
jest najlepsza marka.

DROBNE OGŁOSZENIA
po 1 ct. od wyrazu.

Nowo otworzona
PRACOWNIA POWOZÓW
właśnie lakiernia powozów i robót
budowlanych, poleca się łaskawej pa-
mięci P. T. interesentów. Przyjmują
wszelkie roboty w zakres ten wchodzące

WYROBY SPECYALNE
PARFUMERYA
AUX VIOLETTES DE PARME
ED. PINAUD

Zakład leczniczy BADEN pod Wiedniem.
Alkalizno-sólne źródło (18 term. od 25° do 36° Cels.)
Kuracja przez cały rok. Sezon letni od 1. maja do 15. października.

Zakład wodolecznicy Salzburg-
Parsch.
Położenie i najbliższa okolica znane w całym świecie. Uzdrawisko powietrzne.

SIATKI druciane do ogrodzeń po cenach
fabrycznych, Siatka lakierowana do
ostony okien po z. 1 za metr kw. poleca
Piotr Chrzastowski, handel żelazny we
Lwowie, plac Kapitulny 1 (naprzeciw ka-
tედრი).

Oliwę i Pasy
do maszyn
najstarszy galicyjski skład farb
i materiałów
W. CZOPP
Lwów, ul. Żółkiewska 1. 2.

PERFUMERYA PINAUDA
sprzedaje po cenach fabrycznych
S. PIELECKI i S-ka, LWÓW

Wiedeńska oliwa na rany
jest doskonałym
środkiem na wszelkie zrażenia
(także przeciw odmrożeniu i po ukąszeniu owadów)

BICYKLE „DANUBIA“
Alex. Hulla
Wien, VII., Hermannsgasse Nr. 29
polecają swe nowe pierwszorzędne modele z r. 1897,

PIERWSZORZĘDNE urządzone z kom-
fortem kawiarnia Webers, ulica
Grodzka 1. 4 róg Ormiańskiej. Abonament
miesięczny na szklaną kawę Melang z
bukła 3 z. 30 ct. Bilardy najnowszej
konstrukcji, dzienna godzina 30, nozna
43 ct, Bogata czytelnia. O łaskawie wzglę-
dy uprasza Wilhelm Weber.

WINO 1894
własnego
chowu
Łagodnie, dostarcza od 56 litrów wwyż.

Reumatyzm,
gściecie, kurecze, suche
bole, influenę
koi i leczy w zupełności
Sapomenthol

Znane od r. 1868.
BERGERA
Lecznice Mydło Smółcowe,
na klinikach i przez lekarzy polecane, bywa używane prawie we wszystkich pa-
ństwach Europy z świetnym skutkiem na wszelkie wyrzuty skórne

Wrażenie!!
sprawiają nowowynalezione
amerykańskie plaqué-
zegarki remontoarowe

OGRODNIK żonaty, bezdzietny, liczący
lat 36, obznajomiony z wszelkimi ga-
gąciami w zakresie ogrodnictwa, poszukuje
posady od 1. lipca. Łaskawie zgłoszenia
pod adresem P. A. post. rest. Magierów.

Maszyny do szycia Singera
z 10 różnych fabryk. Nożne w cenie 27,
38, 42, 50 i 65 zł. Ręczne po z. 25, 32,
36, 40, 48 i 50 ratami po 4 z. mie-
sięcznie, lub gotówką 10% taniej.

Przeciw molom i robakom
dla ochrony futer, sukien, poscieli itp.
poleca 1853

Bergera mydła smółcowo-siarczanego.
Jako łagodniejsze mydło smółcowe do usunięcia wszelkich nieczystości cery, na
wyrzuty skórne i na głowie i dzieci, tudzież jako niezrównane mydło do mycia i
kąpieli dla codziennego użytku staży, zawierające 35% gliceryny i pachnące

Kąpiele jodowe Darkau
(Szląsk austr., 5 stacji od Wiednia, 7 stacji z Berlina i Budapesztu.)
Sezon od 15. maja do 15. października. 1895

Fiance wszelkich pierwszych kwiatów
wiosennych: dywanowe, grun-
towa, wazonowa, pniec — we wszystkich
możliwych kolorach; jarzynowa, szparago-
wa, konwaliowa, trusawki obficie naj-
nowsze. Kwiaty letnie, róże, jalmi, azalee
i kamelie z paczkami i kwiatów z. 1—
do 1-50. Rhododendron 1-50 do 2 z. Gro-
szek cukrowy, szlachetne kartofle, drzew-
ka i krzewy owocowe i ozdobne — wysła-
ją się w czasie odpowiednim do sadzenia.
Cenniki bezpłatnie. Lubyca królewska,
ogród handlowy i fabryka konserwów jar-
zynowych. 1772

Naftaline, Antypiryna,
Kamforę naftalinową, Kamforę,
Liście paczulowe, Piżmo,
Terpentynie, Naftalinowy papier,
Naftalinowe saszetki,
Andela proszek przeciw molom
itp. itp.

Bergera glicerynowe mydło smółcowe
Cena sztuki każdego gatunku 35 ct. wraz z przepisem użycia.
w pudełkach po 3 sztuk z. 1, po 6 sztuk z. 1.90.

Najsilniejsze jodowo-bromowe źródła na kontynencie.
Jedynie kąpiele, gdzie w czystej solance kąpać się można.
Największy komfort ze znacznymi odnowieniami, ceny umiarkowane.

Bryndza
majowa, górská, świeża, przesyłka 5 kilo-
wa z. 2-28. Dwór Łapazyn Brzeżany.

Liniment. Capsici comp.
z apteki Richtera w Pradze
uznane jako znakomite usmie-
rzające nacieranie; po cenie
40 kr., 70 kr. i 1 fl. do nabycia
we wszystkich aptekach. Tępo
popowężnie ulubionego środka
domowego należy zawsze krótko
a wezwowało żądać:

Małpki młode oswojone,
Papugi wielkie i małe,
kanarki Harsenijskie, ptaki zagra-
niczne śpiewające i ozdobne, rybki,
klatki i ziarno dla papug i ptaków
poleca najtaniej handel ornitologiczny
we Lwowie, ul. Sobieskiego 34.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

O małżeństwie
przez Dr. Retau'a (39 ilustr.) 1 zt.
O życiu towarzyskim
mężczyzn
przez Dr. G. Freytaga 1 zt., oba dzieła
razem z. 1.75 markami pocztowymi.
GUSTAV ENGEL, Berlin W. 9.

Wina
stołowe, białe i
czerwone, z kró-
lewsko-węgier-
skiej piwnicy
wzorowej
wyłączny skład w handlu
St. Markiewicz we Lwowie.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Vin Tannique de Santé
de Bagnols Saint-Jean.
Czerwone Wino deserowe naturalne, znane i wysocę cenione przez le-
karzy i publiczność w całej Francji. Hiszpani, Anglii i Ameryce, skutec-
niejsze od wszelkich win leczniczych dla przywrócenia sił i zdrowia u osób
osłabionych przez długie choroby, bezkwestywnych, u starców i kobiet podczas
karmienia. Używa się zawsze z pomyslnym skutkiem w chorobach nieuc-
kach, bladaczce, utrudnionem trawieniu i bezsilności i wyczerpaniu z po-
żożego wieku lub chorób chronicznych jak: podagra i reumatyzm. Dostę-
wyłi jeden kieliszek, aby się przekonać o wyborzym smaku Wina Bagnols
jak i dobroczynnym działaniu jego na żołądek i cały organizm.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Pewny i rzetelny zarobek
bez wkładki kapitału i ryzyka, możemy
ofiarować osobom każdego stanu we
wszystkich miejscowościach, przez roz-
przedzanie właśnie dozwolonych papierów
państwowych i losów. Zgłoszenia do:
Ludwig Österreich VIII. Deutsche-
gasse 8. Budapest.

Standard Desks
Najpraktyczniejsze do kantorów i mieszkań!
Oryginalne amerykańskie
pulty do pisania
z żaluzjami.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Urządzenia sanitolowe
(ustępy (pissaires) które bez splukiwania wodą, pozostają
zawsze czyste i bezwonne).
Ponieważ zaniedbane ustępy są częstokroć prawdziwym siedliskiem chorób
zakaźnych, a wskutek tego, ani przez komisje zdrowotne ani też przez in-
spektorów przemysłowych nie mogą być dłużej cierpiące, — splukiwanie bo-
wiew takowych wodą jest zbyt kosztowne, a bardzo często nawet nie może
być dokładnie przeprowadzone, — moje tanie urządzenia sanitolowe zaś wy-
świadczają tak w ekonomicznym jak i higienicznym kierunku wielkie pożytki
i odpowiadają wszelkim wymogom.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Ekstrakt orzechowy
do farbowania siwych włosów,
wyna A. Maczuszkiego, perfu-
laku
Detail: w Wiedniu Kärntnerstrasse 22,
Engros: III/2, Erdbergpland 2.
Ekstrakt ten, który wyrabiany jest
z zielonych tujin orzecha włoskiego,
najkwaśniej i najpewniej farbować można
siwe włosy na kolor: blond, szaryn,
brunatny i szaryn; nadaje włosom naj-
dalej po 15 min. kolor właściwy, tak że
kolor ten przy myciu nie schodzi.
1 flak. ekstraktu orzechow. z. 3.—
1/2 flak. ekstraktu orzechow. " 1.50
1/4 flak. ekstraktu orzechow. " 1.—
1 flak. oleju orzechowego " 2.—
1/2 flak. oleju orzechowego " 1.—
1/4 flak. oleju orzechowego " 0.50
We Lwowie u Zygmunta Rackera apt.,
i w składzie materiałów A. Hübnora.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Na sprzedaż.
Kamienica dwupiętrowa, 6 lat
wolnych od podatku, przynosiąca
8% od włożyci si mającego kapita-
łu, z komfortem budowana i u-
rządzona, z ogrodem, obciążona
pożyczką Banku krajowego w sumie
34.000 z. pr. pod korzystnymi
warunkami do sprzedania.
Blizszych wiadomości udzieli re-
fektantom z wyłączeniem pośred-
ników, kancelarya adwokatów
Dr. W. Balabana i Dr. A. Vogla
we Lwowie, ulica Kopernika 7.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Ekstrakt orzechowy
do farbowania siwych włosów,
wyna A. Maczuszkiego, perfu-
laku
Detail: w Wiedniu Kärntnerstrasse 22,
Engros: III/2, Erdbergpland 2.
Ekstrakt ten, który wyrabiany jest
z zielonych tujin orzecha włoskiego,
najkwaśniej i najpewniej farbować można
siwe włosy na kolor: blond, szaryn,
brunatny i szaryn; nadaje włosom naj-
dalej po 15 min. kolor właściwy, tak że
kolor ten przy myciu nie schodzi.
1 flak. ekstraktu orzechow. z. 3.—
1/2 flak. ekstraktu orzechow. " 1.50
1/4 flak. ekstraktu orzechow. " 1.—
1 flak. oleju orzechowego " 2.—
1/2 flak. oleju orzechowego " 1.—
1/4 flak. oleju orzechowego " 0.50
We Lwowie u Zygmunta Rackera apt.,
i w składzie materiałów A. Hübnora.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Na sprzedaż.
Kamienica dwupiętrowa, 6 lat
wolnych od podatku, przynosiąca
8% od włożyci si mającego kapita-
łu, z komfortem budowana i u-
rządzona, z ogrodem, obciążona
pożyczką Banku krajowego w sumie
34.000 z. pr. pod korzystnymi
warunkami do sprzedania.
Blizszych wiadomości udzieli re-
fektantom z wyłączeniem pośred-
ników, kancelarya adwokatów
Dr. W. Balabana i Dr. A. Vogla
we Lwowie, ulica Kopernika 7.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Wszystkie kupony
wylesowane papiery wartościowe
wyplaca
bez potrącenia prowizji lub kosztów
KANTOR WYMIANY
c. k. uprzyw.

Dla dzieci! Dla dzieci!
Mydło ziołowo-higieniczne ks. Kneippa
niszczy wszelkie wyrzuty, liszaje i ognik tak u dzieci
jakoteż u starszych!
Na składzie także wszelkie
preparaty i zioła ks. Kneippa.
Jedynie w drogueryi
Langa & Pilarskiego, Lwów, hotel Żorża
Najnowsze Barchany i Flanelki kolorowe na suknie i bluzki
MIKOŁAJ LUDWIG
Lwów plac Maryacki 1. 8.